

I verste fall

Mye kan gå galt idet vi smeller igjen utgangsdøra bak oss. Så det gjelder å være beredt.

For noen år siden kom jeg over en litt annerledes bok. Den handlet om alt som kan gå galt dersom man mot formodning skulle være så naiv å dra på tur til det store utland. Bokens tittel var i så måte beskrivende: *I verste fall*. Og allerede på side to ble temaet for boken satt: Mennesker tar ikke turer – turer tar mennesker.

Man skulle tro at dette var en tullebok, men den gang ei. Her fant jeg flere gode og detaljerte råd som forklarte på en illustrerende måte hvordan jeg, tross mange farer, kunne overleve på tur. Selvsagt måtte jeg kjøpe boken. Det er jo ikke hver dag man får konkrete råd om hvordan man skal overleve en gisselsituasjon, temme en løpsk kamel, krysse en elv full av pirajaer eller komme seg ut av en bil som henger utfor et stup.

Fenomen. Mye kan gå galt idet vi smeller igjen utgangsdøra bak oss. Så det gjelder å være beredt. Å reise er langt ifra trygt, så kanskje det er best å holde seg hjemme, sånn for sikkerhets skyld.

Selv om bokens nytteverdi er ganske liten, tror jeg den speiler et fenomen i vår tid som er alvorlig nok: Frykt. Det finnes knapt en dag hvor ikke noen minner oss på hva som kan gå galt i verden. Krig og terror, miljøkatastrofer og global oppvarming, vaksiner og farlige tilsetningsstoffer, sprøytemidler og kosmetikk, melk og jogging.

I tillegg er frykt blitt underholdning. I England, for eksempel, har de et TV-program med den trefende tittelen: *So You Think You're Safe*. Serien løfter frem alle de hverdagslige og ofte skjulte farene som kan ramme deg i løpet av en helt vanlig dag. Og det er ikke lite, skal vi tro serieskaperne. Men vi har også filmer som spiller på de samme fryktmekanismene.

Vi som lever i vestlige samfunn har vel aldri, historisk sett, vært tryggere.

I den senere tid har slike katastrofefilmer fått en ny renessanse på kinolerret.

Katastrofetenkning. Mange av oss ler av slike mediestunts, og ser på dem som artige underholdningsbidrag. Likevel spiller slike serier og filmer på en stemning som allerede finnes: Det er mange farer der ute, og nå også her hjemme. Det gjelder å være på vakt. Verden ser ut til å bli farligere og farligere. Da spiller det liten rolle at selve datagrunnlaget for en slik forestilling er ganske tvilsom. For vi som lever i vestlige samfunn har vel aldri, historisk sett, vært tryggere. All statistikk viser at farene er færre og at vår mulighet til å håndtere dem er bedre enn noen gang. Men la nå det ligge, for frykten er smittsom. Det er med frykt som med hypokondri: Det er fullt mulig å lese seg til det.

Det vil alltid være rikelig å frykte, og flere har opparbeidet seg gode anlegg for katastrofetenkning i vår tid. Filosof Lars Fr. H. Svendsen skriver i sin bok *Frykt* at i mulighetens rike er alle katastrofer innen rekkevidde. Men det er ikke nødvendigvis en sammenheng mellom det vi er engstelig for og det vi bør være engstelig for, dessverre.

En av skyggesidene ved fryktkulturen er at alle tiltak som skal redusere nettopp det vi frykter, også begrenser vår frihet. Det finnes nesten ingen grenser for hvor mange tiltak som er mulig å gjennomføre slik at vi kan føle oss trygge, men jeg tror det koster mer enn det smaker. Frykt skaper en uheldig distanse mellom oss, og undergraver mye av det som er viktig i våre liv. Den generelle tilliten i samfunnet smuldrer bort, noe som igjen kan virke temmelig oppløsende på våre relasjoner. Frykten ser ut til å ramme vår frihet, og det er fryktelig alvorlig.

Kim Larsen

Førsteamanuensis ved NLA Høgskolen Bergen

SKRIBENTER I VÅRT LAND

Håvard Nyhus •
 Laura Djupvik •
 Tomas Sjödin •
 Kim Larsen •
 Didrik Søderlind •
 Ann Kristin van Zijp Nilsen •
 Ida Marie Gilbert